

4. Maslou, A. G. (2002). *Motivatsiya i lichnost [Motivation and personality]*. SPb.: Piter [in Russian].
5. *Natsionalna doktryna rozvytku osvity u XXI stolitti (2001) [National Doctrine of Educational Development in the 21st Century]*. Osvita Ukrainy – Education of Ukraine, 1 (pp. 22–25) [in Ukrainian].
6. Rodzhers, Kyiv, & Freyberg, D. (2002) *Svoboda uchitsya [Freedom to learn]* (A. B Orlova, S. S. Stepanova, E. Yu. Patyaeva Trans). Moskva: Smyisl [in Russian].
7. Smantser, A. P. (2001) *Gumanizatsiya pedagogicheskogo protsessa v sovremennoy shkole: Istoriya i sovremennost [Humanization of the pedagogical process in a modern school: history and modernity]* (A. P. Smantser, L. V. Kondrashova, Trans). Minsk.: «Bestprint» [in Russian].
8. Freyd, Z. (1996) *Vvedenie v psihoanaliz [Introduction to Psychoanalysis]*. Minsk [in Russian].
9. Fromm, E. (1995) *Begstvo ot svobody [Escape from freedom]*. M. [in Russian].
10. Erikson E. H. *Childhood and society*. – 2-nd ed. – N. Y., 1963.
11. Fromm E. *The anatomy of human destructiveness*. – N. Y., 1973.
12. Rogers C. R. *A theory of therapy, personality and interpersonal relationships, as developed in the client-centered from. – Psychology: a study of a science*. – N. Y., 1959. – Vol. 3.

Radchenko M. R. Issues of the humanistic concepts of personal development

Ukraine is experiencing a new stage of development, linked to a change in the mentality of society, values of orientation, a re-awareness of humanistic ideals and values. One of the most important principles of the education system development is the transition to the positions of humanistic pedagogy and psychology. The humanization of education as one of the leading directions in the development of pedagogical theory and practice requires conceptual enrichment. In this context, humanities concepts of personality development are of particular importance.

A feature of the development of psychological and pedagogical science at the present stage is the study of its various theoretical foundations, the formation of general characteristics, their interpretation. In this direction, the question of researching the humanistic approach in the study of personality becomes relevant. It is necessary to pay attention to the need to take into account the influence of the external environment in the process of personality development, which is created in the conditions of social relations in which the individual enters his activity.

In this paper we draw attention to the need for a humanistic orientation of education, the essence of which is respect for the personal «I». The article highlights the basic humanistic concepts of personality development. We consider the «Ego» theory of E. Erickson's personality, the humanistic theory of E. Fromm's personality, the humanistic theory of A. Maslow's personality, and K. Rogers's human-centered theory in such conceptual areas as the basic concept of the theory, the concepts that characterize and structure their analysis in the context of the provisions on the nature of the individual, which develops in the process of its socialization, education, self-realization and self-development.

Humanistic concepts of personality development provide a broad platform for research, the urgent task of studying and shaping a person with new thinking in a dynamic environment.

Key words: *personality, humanistic approach, humanistic theories, humanistic concepts of personality development, self-realization of personality.*

УДК 371.134:37

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.72-2.33>

Ребуха Л. З., Рудакевич О. М.

СТРУКТУРА ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ: СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Визначено важливе значення міжкультурних особливостей розвитку освітньої сфери України впродовж двох останніх десятиліть. Аргументовано провідну роль викладача закладу вищої освіти у вирішенні світових освітніх викликів. Представлено авторське розуміння формування міжкультурної компетентності фахівців соціономічних професій на основі виокремлення та розгляду особливостей міжкультурної взаємодії. Зазначено обов'язкові складові набуття студентами міжкультурної компетентності на глобальному, локальному та індивідуальному рівнях.

Запропоновано структуру формування міжкультурної освітньої компетентності, яку становлять взаємозв'язані компоненти: знання про культуру інших народів, організацію ефективного міжкультурного комунікування та власні знання з іноземної мови і мовної культури; індивідуальне схвальне ставлення до представників інокультури; особистісна міжкультурна поведінка, яка формується в процесі зrealізування міжкультурного спілкування на основі здобутих освітніх знань і практичних комунікативних навичок та підтверджуються дієвими професійними вчинками майбутніх фахівців.

У дослідженні розглянуті та проаналізовані чинники формування міжкультурної компетентності фахівців соціономічних професій, зазначено їх позитивний вплив на результативну діяльність викладачів із студентами. До основних чинників віднесені: рівнозначність світових культур, що проявляється у значущій кожній для світової співдружності; культурна дистанція, яка визначається ступенем близькості чи віддаленості культур, сприяє швидкій адаптації до міжкультурної взаємодії; культурно-освітні стандарти, котрі разом із сприйняттям, способами мислення та системою суспільних цінностей, усувають виникнення інокультурних стереотипів, виробляють нові культурні орієнтири; адаптивний міжкультурний досвід, що розкривається в процесі швидкого пристосування фахівця до культурного середовища інших країн.

Ключові слова: *міжкультурна компетентність, майбутні фахівці соціономічних професій, структура та рівні формування освітньої міжкультурної компетентності.*

Початок ХХІ століття ознаменувався тим, що зараз в багатьох країнах світу знаний акцент ставиться на якість роботи викладача, оскільки нині мають місце надзвичайно високі очікування щодо формування в майбутніх фахівців міжкультурної компетентності. Так, завдяки світовій освітній глобалізації в Україні впродовж останніх двох десятиліть відбулися значні міграційні зміни, в результаті яких великий потік молодих людей виїжджає на навчання за кордон, а іноземці в'їжджають у нашу країну для продовження навчання у наших закладах вищої освіти. Такі перемини у структурі міграції означилися припливом студентів, мова та культура яких не є рідною для значної більшості студентів та викладачів нашої країни. Зараз очікується, що саме викладачі відіграватимуть провідну роль у вирішенні різноманітних суспільних та освітніх глобалізаційних викликів, гарантуючи, що всі майбутні фахівці соціономічних професій матимуть великі можливості в отриманні якісної міжкультурної освіти для дієвого діяльнісного комунікування в полікультурному середовищі.

Завдання викладача вищої школи полягає в цілеспрямованому і систематичному формуванні міжкультурних компетентностей студентів соціономічних професій з метою підвищення гуманістичної самосвідомості, налагодження конструктивних взаємин та усвідомлення особистісних цінісно-культурних можливостей майбутнього професійного життя.

Ефективно сформоване полікультурне освітнє середовище сучасних закладів вищої освіти слугує найважливішим стратегічним напрямом у розвитку особистості фахівців соціономічних професій. Усвідомлення студентами необхідності набуття професійних знань і умінь пов'язане із вдосконаленням навичок результативної міжкультурної комунікації. Відповідно в процесі навчання цілі та результати полікультурної освіти повинні спрямовуватися на формування міжкультурної компетентності.

Ця проблема частково знайшла відображення в наукових працях О. Березюка, Є. Бондаревської, О. Дубасенюк, Г. Коптельцевої, Ю. Рот, Ю. Татур, Ю. Хаюк та ін., в яких звернено увагу на результативність фахової підготовки у вищій школі, що великою мірою залежить від сформованості різнобічних загальнокультурних компетентностей. Методологічною основою у формуванні зазначених компетентностей, на думку науковців А. Алексюка, А. Бандурки, В. Біблера, Ю. Мелкова, Г. Салати, П. Щедровицького та ін., слугує дотримання в освітньому процесі фахівців соціономічних професій принципу нерозривної єдності освіти й культури. Фундаментальним підґрунтям освітньої культурологічної парадигми є філософські концепції про сутнісну єдність духовної, культурної та моральної діяльностей у розвитку людини (Г. Балл, М. Бахтін, М. Б. Погребинський, Г. Ляйбніц).

Заслужують особливої уваги праці, які присвячені формуванню у вищій школі комунікативних умінь під час міжкультурного спілкування (О. Дубасенюк) та полікультурної компетентності студентів (І. Соколова); розкриттю змістового наповнення поняття «полікультурність» (Р. Антонюк, О. Грива, І. Ковалінська); описанню полікультурного підходу в освіті (І. Гуренко, О. Ковальчук); визначенню толерантності як основи адекватних взаємин у соціально-полікультурному середовищі (Л. Орбан-Лембрик) та обґрунтуванню ролі толерантного ставлення до представників інших культур у вихованні особистості (О. Антонова, Л. Афанасьєва, П. Кендзор).

Разом з тим у вітчизняній педагогічній та психологічній науці відсутні наукові праці, в яких би сповна аргументувалася система професійної підготовки майбутніх фахівців на засадах формування міжкультурної компетентності в сучасних соціокультурних умовах вищої школи. З огляду на проблему актуальною залишається підготовка соціальних працівників, психологів, вчителів, юристів, менеджерів та ін. спеціалістів соціогуманітарної сфери з метою формування у вищій школі компетентного фахівця із міжкультурною мовною, мотиваційною, комунікативною та діяльнісною готовністю до майбутньої професії.

Мета статті – схарактеризувати шляхи формування міжкультурної компетентності у фахівців соціономічних професій відповідно до соціально-педагогічних особливостей освітнього процесу.

В закладах вищої освіти набуває пріоритетності цілеспрямоване і систематизоване вдосконалення професійної підготовки, направленої на формування міжкультурної компетентності всіх учасників освітнього дійства [2, с. 23; 7, с. 153]. Особливої важливості в освітньому процесі набуває вивчення міжкультурного аспекту в умовах становлення нового типу ділової професійної культури, оскільки в діяльній сфері домінуючими цінностями слугує соціальна відповідальність перед колегами по роботі та клієнтами, незважаючи на їхню приналежність до певної інокультури [3; 6, с. 184].

Процес формування відповідної компетентності в освітньому середовищі варто розпочинати із вивчення особливостей міжкультурної взаємодії [4; 9, с. 169-170]. Їх розгляд передбачає:

а) направленість освітнього процесу на усвідомлення студентами сутності процесу комунікування і врахування особливостей, що пов'язані з розходженням та сприйняттям інших культур;

б) використання різних підходів до навчання, так як на формування міжкультурної компетентності у фахівців соціономічних професій чинять вплив відмінності, що мають місце в управлінських, маркетингових, корпоративних, освітніх та ін. інокультурах;

3) індивідуальне ставлення до спілкування з особами, які є носіями іншої культури.

Обов'язковою складовою у набутті міжкультурної компетентності є:

– наявність міжкультурного знання, яке в межах вивчення навчальних дисциплін успішно здобувається;

– встановлення взаємозалежних, цілеспрямованих, емоційно-позитивних вчинково-поведінкових взаємин, які формуються із потреби вивчення інших культур на глобальному (світовому), локальному та індивідуальному рівнях.

Глобальний рівень встановлення міжкультурних взаємозв'язків передбачає вивчення в цілому загальнокультурних процесів, явищ тощо інших народів й на цій основі вибудовувати як індивідуальні, так і професійні світоглядно-поведінкові взаємини. Міжкультурна поведінка на локальному рівні реалізується шляхом дослідження культури освітнього середовища певної країни та конкретного вузу [1, с. 40]. Тоді ж як індивідуальний рівень поведінки відноситься до особи-партнера, що є носієм освітніх цінностей закладу вищої школи/чи соціономічної професії іншої країни.

Отже, відповідно означених міркувань до структуру результативного формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців у закладах вищої освіти становлять такі компоненти:

1. Знання, які складаються із загального бачення культури іншого народу чи особи-партнера, культури організації ефективної комунікації, власної мовної культури.

Отримані студентами знання, що репрезентують глобальний рівень, формуються відповідно до знань культури інших народів. В тому випадку, коли знання становлять локальний рівень вони співвідносяться із знаннями в сфері міжнародних освітніх процесів та освітньої культури відповідного закладу вищої освіти. Персональний рівень відноситься до особистісних знань з іноземної мови партнера комунікації.

2. Особистісне позитивне ставлення до представників іншої культури, що передбачає абсолютну відкритість і чесність, готовність до співпраці, толерантне взаємовідношення, повагу та емпатійність.

Відкритість у науковому контексті обумовлена корпоративною науковою культурою, входженням до світових наукових Інтернет-ресурсів, публічною взаємодією в науковій сфері, функціональною єдністю національних мов, які обслуговують сферу професійної науки та ін. [8, с. 76]. Освітня відкритість передбачає академічну мобільність як один із найважливіших результатів інтеграції навчальних закладів України в міжнародний освітній простір.

Готовність до співпраці спричинена високим рівнем мотивації закладів вищої освіти, а відтак майбутніх фахівців до співробітництва та довіри до осіб-партнерів чи представників іноземних вищих шкіл. Така співпраця вибудовується завдяки бажанню кожного зважати на особливості національної та освітньої культури іноземних партнерів й передбачає готовність до взаємовпливу культур і позитивну емоційну готовність.

На особистісному рівні компонент «позитивне ставлення» має змогу зреалізуватися за допомогою визначальних індивідуальних якостей, таких як толерантність та емпатія. Щодо першої якості, то вона складається із терпимості до прояву культурних відмінностей, відкритості до нового, впевненості майбутнього фахівця соціономічних професій в своїх професійних силах, вмінь визнавати свою особистісну значимість та сутність інших, участі у суперництві. Емпатійність слугує необхідним навиком для успішної міжкультурно-комунікативної взаємодії й характеризує здатність студента побачити себе на місці іншої особи, зрозуміти його переживання і та емоційний стан.

3. Поведінка, котра підкріплюється розважливою, ціленаправленою вчинковістю майбутнього фахівця відповідно до здобутих загальнокультурних й освітніх знань та навичок практично-спрямованого зреалізування міжкультурного спілкування.

В процесі формування міжкультурної компетентності поведінковий компонент завжди постає у прикладних комунікативних ситуаціях, де реалізація майбутніми фахівцями певних соціальних та професійних норм є значимою в процесі спілкування. На практиці комунікативна поведінка в професійній сфері безпосередньо здійснюється у формі міжкультурних ділових контактів, в процесі яких можна виявити реальні міжкультурні розбіжності.

В процесі формування міжкультурної компетентності у фахівців соціономічних професій слід враховувати чинники, без яких діяльність результативність викладача зі студентами в цьому напрямку роботи унеможливується. До основних фундаментальних чинників, що чинять позитивний вплив на формування означеної освітньої компетентності нами віднесено:

– Усвідомлення учасниками освітнього дійства рівнозначності всіх світових культур. У міжкультурній взаємодії таке усвідомлення унеможливує їх поділ на хороших та поганих, оскільки всі культури є цінні і значимі для світового співтовариства.

– Осмислення сутності культурної дистанції. Більш схожі культури утворюють меншу культурну дистанцію, що допомагає легше адаптуватися фахівцю під час міжкультурної взаємодії з інокультурною особою чи партнером.

– Значимість культурно-освітніх стандартів для формування і реалізації міжкультурної компетентності. Культурні стандарти, які формуються під впливом культури своєї країни, залучають всі види сприйняття, способи мислення, систему соціальних цінностей, вчинкову діяльність студента. Вони дозволяють визначити типові, природні норми, значимі серед більшості членів певної культури, що для них є обов'язковими. Це сповна дозволяє оцінити і постійно регулювати власну та чужу поведінку. Культурні стандарти розширюють кругозір, підвищують власну ідентифікацію фахівців соціономічних професій, однак інколи здатні створити бар'єри у співпраці із закордонними партнерами. Розвиток культурних стандартів у процесі формування міжкультурної компетентності усуває виникнення інокультурних стереотипів, прискорює творчий процес по створенню нових зразків поведінки та виробляє сучасні культурні орієнтири.

– Міжкультурний досвід для швидкої адаптації до іншого культурного середовища. Під міжкультурним досвідом розуміємо такий досвід, що набувається в процесі міжособистісної комунікації з особою-партнером із закордону; безпосередньої особистої соціалізації в другій культурі; професійної інокультурної взаємодії.

Розглянуті соціально-педагогічні чинники є базовими та слугують вихідними даними для формування міжкультурної компетентності у фахівців соціономічних професій.

Отже, формування міжкультурної компетентності в усіх учасників освітнього процесу обумовлене вимогами часу та неминучістю міжнародної міжвузівської інтеграції. Водночас ефективна міжкультурна компетентність майбутніх фахівців соціономічних професій формується за допомогою системи міжкультурних знань, які сповна можна отримати в закладі вищої освіти під час міжкультурного спілкування та практично реалізованої міжкультурної взаємодії.

Використана література:

1. Байбакова О. О. Полікультурна компетентність фахівців соціальної сфери як складова професійної компетентності. *Інноваційна педагогіка*. 2017, 2. С. 40-43.
2. Галицька М. М. Міжкультурна комунікація та її значення для професійної діяльності майбутніх фахівців. *Освітологічний дискурс*. 2014. 2 (6). С. 23-32.
3. Браніцька Т. Р. Міжкультурна компетентність як важливий чинник професійної діяльності фахівців соціальної сфери. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2019. Вип. 1(44). <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/24863>
4. Гончарова О. А. Формування міжкультурної компетентності студентів немовних спеціальностей в процесі навчання іноземної мови. Режим доступу : www.nbu.gov.ua/portal/Soc/2_05.pdf
5. Молодиченко В., Афанасьєва Л. Міжкультурна компетенція і компетентність у сучасній соціальній комунікації. *Versus*. 2016, 8. С. 24-31.
6. Поліщук В. А. Підготовка майбутніх соціальних працівників США до вивчення полікультурного середовища як складова формування міжкультурної компетентності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2016. 2. С. 183-185.
7. Ребуха Л. З. Напрями фундаменталізації професійної підготовки майбутніх соціальних працівників. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2018. Вип. 62. С. 152-156.
8. Ребуха Л. З. Структура фундаменталізації підготовки майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2018. Вип. 3(94). С. 76–80.
9. Юр'єва К., Тищенко О. Компетенція, компетентність, міжкультурна компетентність учителя: сутність і зміст. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: зб. наук. праць / за заг. ред. проф. В. І. Євдокимова і проф. О. М. Микитюка. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2014. Вип. 42. С. 169-182.

References:

1. Baibakova, O. O. (2017). Polikultura kompetentnist fakhivtsiv sotsialnoyi sfery yak skladova profesiyanoi kompetentnosti. [Multicultural competence of professionals of social sphere as a component of professional competence]. *Innovatsiyna pedagogika – Innovative pedagogy*. 2, 40-43 [in Ukrainian].
2. Galytska, M. M. (2014). Mijkultura komunikatsiya ta yiyi znachennya dlya profesiyanoi diyalnosti maybutnih fahivtsiv. [Intercultural communication and its importance for the professional activity of future specialists]. *Osvitologichnyy dyskurs – Educational discourse*. Kyiv. 2(6), 23-32. [in Ukrainian].
3. Branitska, T. R. (2019). Mizhkultura kompetentnist yak vazhlyvyi chynnyk profesiyanoi diyalnosti fakhivtsiv sotsialnoyi sfery. [Intercultural competence as an important factor in the professional activity of professionals of social sphere]. *Naukovyy visnyk Ugorskogo natsionalnogo universytetu: seriya: Pedagogika. Sotsialna robota. – Uzhgorod National University Scientific Bulletin: series: Pedagogy. Social work*. 1(44) Retrieved from: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/24863> [in Ukrainian].
4. Goncharova, O. A. (2016). Formuvannya mizhkulturnoyi kompetentnosti studentiv nemovnykh spetsialnostey v protsesi navchannya inozemnoyi movy [Forming intercultural competence of students of non-language specialties while learning a foreign language]. Retrieved from: www.nbu.gov.ua/portal/Soc.../2_05.pdf (03. 09. 2016) [in Ukrainian].
5. Molodychenko, V., Afanasyeva L. (2016). Mizhkultura kompetentsiya i kompetentnist u suchasniy sotsialniy komunikatsiyi. [Intercultural Competence and Competence in Contemporary Social Communication]. *Versus – Versus*. 8, 24-31 [in Ukrainian].
6. Polishchuk, V., (2016). Pidgotovka maybutnikh sotsialnykh pratsivnykiv USA do vyvchennya polikulturnogo seredovyscha yak skladova formuvannya mizhkulturnoyi kompetentnosti. [Preparing of future social workers of USA for the study of the multicultural environment as a component of formation of intercultural competence]. *Naukovyy visnyk Yzhgorodskogo natsionalnogo universytetu. Seria: Pedagogika. Sotsialna robota – Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series: Pedagogy. Social work*. 2, 183-185 [in Ukrainian].
7. Rebukha, L. Z. (2018). Napryamy fundamentalizatsiyi profesiyanoi pidgotovky maybutnikh sotsialnykh pratsivnykiv. [Directions of fundamentalisation of professional training of future social workers]. *Naukovyy chasopys NPU imeni N.P. Dragomanova – Scientific journal of M.P. Dragomanov NPU*. 62, 152-156 [in Ukrainian].
8. Rebukha, L. Z. (2018). Struktura fundamentalizatsiyi pidgotovky maybutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do profesiyanoi diyalnosti. [The structure of the fundamentalisation of the training of future social workers for professional activity]. *Visnyk Zhytomirskogo derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka. Pedagogichni nauky – Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University. Pedagogical Sciences*. 3(94), 76–80 [in Ukrainian].
9. Yuryeva, K. A. (2014). Kompetenciya, kompetentnist, mizhkultura kompetentnist uchytelya: sutnist i zmist. [Competency, competence, intercultural competence of the teacher: essence and content] *Zasoby navchalnoyi ta nauково-doslidnoyi roboty: zb. nauk. prac / za zag. red. prof. V.I. Yevdokymova i prof. O.M. Mykytyuka – Means of educational and research work / per head ed. prof. V.I. Evdokimova and prof. O.M. Mykytyuk*. Kharkiv: KhNPU. 42, 169-182 [in Ukrainian].

Rebukha L. Z., Rudakevych O. M. Structure of Formation of Intercultural Competence in Specialists of Socionomic Professions: Social-Pedagogical Aspect

The importance of the intercultural peculiarities of the development of the educational sphere of Ukraine over the last two decades is identified in the article. The leading role of the teacher of institution of higher education in solving the world

educational challenges is substantiated. The author's understanding of the formation of intercultural competence of specialists of socio-economic professions based on isolation and consideration of peculiarities of intercultural interaction is presented. The mandatory components of students' acquisition of intercultural competence at the global, local and individual levels are outlined.

The structure of formation of intercultural educational competence, which consists of interconnected components: knowledge about culture of other peoples, organization of effective intercultural communication and own knowledge of foreign language and linguistic culture; individual approving attitude towards representatives of other cultures; personal intercultural behavior, which is formed in the process of realizing intercultural communication on the basis of acquired educational knowledge and practical communication skills and is confirmed by effective professional actions of future specialists, is proposed.

The factors of formation of intercultural competence of specialists of socio-economic professions are considered and analyzed and their positive influence on the effective activity of teachers with students is indicated in the study. The main factors include: the equivalence of world cultures, which manifests itself in the importance of each of them for the world community; cultural distance, which is determined by the degree of closeness or remoteness of cultures, facilitates rapid adaptation to intercultural interaction; cultural-educational standards, which eliminate the emergence of non-cultural stereotypes and create new cultural orientations together with perception, ways of thinking and the system of social values; adaptive intercultural experience that is revealed in the process of rapid adaptation of a specialist to the cultural environment of other countries.

Key words: intercultural competence, future specialists of socio-economic professions, structure and levels of formation of educational intercultural competence.

УДК 378.02

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.72-2.34>

Романова О. О., Мудрик О. В.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Розглядаються методи та підходи до методики викладання іноземної мови. Особлива увага акцентується на принципах навчання іноземної мови як основної складової методологічного процесу навчання. Невід'ємною складовою професійної підготовки спеціалістів різного профілю є вивчення іноземної мови, яка є важливою частиною сучасного ритму життя. Вивчення іноземної мови – крок надто важливий, тобто, потребує значних зусиль. Це також запорука майбутньої вдалої кар'єри студентів.

Проаналізовано інноваційні методи викладання іноземних мов, які почали активно та стрімко розвиватися у зв'язку зі зростаючою потребою в оволодінні іноземною мовою в короткий термін. На сучасному етапі розвитку методики викладання іноземних мов особливий акцент ставиться на нових тенденціях у відборі методів, які орієнтовані на мету навчання – формування у студентів основних рис мовної особистості. Матеріал, що засвоюється за допомогою подібних методів має сприйматися як інструмент та засіб соціальної взаємодії з партнерами спілкування.

Назва методу може бути зумовлена видом мовленнєвої діяльності, що складає мету навчання, у зв'язку з чим розрізняють усний метод та метод навчання читання. У назві методу може відбиватися спосіб розкриття значень іноземних слів: прямий (безперекладний) і непрямий (перекладний), а також головний канал надходження іноземної інформації: візуальний, аудіо-візуальний; зв'язок методу навчання з психічними процесами оволодіння іноземною мовою: свідомий та інтуїтивний, штучний та природний.

Також зроблено висновок, що методика викладання розвивається і дає можливість доступніше подавати іноземний матеріал завдяки тому чи іншому методу. Отже, доцільно використовувати не один, а поєднувати кілька методів, оскільки це дає змогу викладачеві охопити різні рівні підготовки студентів.

Ключові слова: методика навчання, теорія навчання, практика навчання, класифікація, аспекти, етапи розвитку, монологічне мовлення, комунікативна компетентність, мова.

Дослідження питання методу та його вибору було й залишатиметься актуальним, оскільки інтеграція іноземної мови в усі сфери життя є неперервним процесом, а оволодіння іноземною мовою стає неодмінним атрибутом висококваліфікованого фахівця.

Для досягнення високого рівня іноземної мови викладачеві важливо знати новітні методи викладання, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів тощо. Раціональне та вмотивоване використання методів навчання на заняттях іноземної мови вимагає креативного підходу з боку викладача, адже педагогіка є наукою і мистецтвом одночасно, тому і підхід до вибору методів навчання має ґрунтуватися на творчості педагога.

Метою статті є узагальнити можливості використання певних методів у викладанні іноземної мови та розглянути сучасні тенденції розвитку методів викладання іноземних мов.

На думку Г. Китайгородської, під час вивчення будь-якої іноземної мови в учнів формується нова система комунікації, яка накладається на вже наявну систему спілкування на рідній мові [3, 16].

Оскільки термін «метод» має різне тлумачення, класифікація методів навчання викликає певні труднощі, тому що в основі їх назв покладено найрізноманітніші ознаки. У залежності від того, який аспект мови